

Blir skolen uten retning?

Av Jon Kvalbein. Kronikk i Dagen 17. Juli, 2007.

SV jubler over at Bostad-utvalget har foreslått en "religionsnøytral" barnehage og skole. Betegnelsen er ikke treffende. Den skolen utvalget har på tegnebrettet, er ikke nøytral. For en skole som fremstiller alle religioner og livssyn som like sanne, oppdrar til relativisme. Den motarbeider foreldre som ønsker at skolen skal hjelpe dem med å gi barna deres en kristen oppdragelse, i overensstemmelse med det løftet 80 % av norske foreldre gir når de døper barna sine.

Bostad-utvalgets formålsparagraf ønsker i prinsippet å likestille alle religioner og livssyn. Men det er nettopp den *enkelte* religion eller det *enkelte* livssyn som kan gi oppdragelsen retning. Dersom skolen likestiller retningene, mister oppdragelsen retning. Men den retningsløse oppdragelsen er ikke uten påvirkning. Den oppdrar til likegyldighet. Den som vandrer uten retning, ser ingen mening med vandringen. Livet mister mål og innhold, ut over det man selv kan legge inn i det. Resultatet blir en relativisme som i praksis fungerer ateistisk.

Livssyn og oppdragelse

Hvorfor er en religion eller et livssyn så nødvendig for å gi oppdragelsen retning?

Skolen skal formidle kunnskaper, sies det. Og det er bra. Men betegnelsen "kunnskapsskole" er ikke heldig. Den gir inntrykk av at skolen bare gir barna kunnskap om fakta, metoder og teknikker. Men skolen skaper holdninger, utvikler personligheter og fremmer et helhetssyn på livet. Den driver oppdragelse.

Til grunn for en målrettet oppdragelse ligger et menneskesyn, en oppfatning om hva et menneske er og om hvordan et menneske bør være. Hvilke egenskaper er verdifulle og bør oppmuntres? Hva er klanderverdig og bør påtales? Lærerne opptre som foreldrenes stedfortredere. De er forbilder for barna. Og hva de gjør, er ofte viktigere enn hva de sier. Ved sin opptreden og undervisning gir de barna inntrykk av hva som er rett og galt. Etikk kan ikke utledes av fakta og logikk. Både menneskesyn og etikk henger sammen med en religion eller et livssyn.

Barn skal ikke bare læres opp til å bli kunnskapsrike og effektive arbeidstakere. Alle ønsker at barna skal bli lykkelige. Men hva er et lykkelig liv? Noen mener det er å vinne rikdom og få tilfredsstilt sine behov. Andre mener det er å leve i pakt med Guds vilje og ha håp om et evig liv. Bare religioner og livssyn kan gi svar. Men svarene spriker. En oppdrager må foreta et valg. Vi ønsker alle at barna skal få et rikt og meningsfylt liv. Men hva er meningen med livet? Hva er viktig, og hva er sant? Bare religioner og livssyn kan peke mot et svar. .

Kunnskap må settes inn i en sammenheng og danne en helhet. Hvor finnes dette helhetssynet utenom en religion eller et livssyn? Det er alltid en trosoverbevisning som må til for å gi virkeligheten struktur og ramme.

Det er ansvarsfraskrivelse å si at barna skal kunne velge fritt. De blir påvirket lenge før de er i stand til å velge. Skolen skal formidle det beste i vår kulturarv. Hva er det beste? Ingen skole er livssynsnøytral. Den kommer ikke utenom å foreta verdivalg på barnas vegne. At skolen på et senere trinn bør gi dem orientering om alternative oppfatninger, er riktig og nødvendig i et pluralistisk samfunn.

To helhetssyn på virkeligheten

Den kristne tro bekjenner at Gud har skapt alt. Mennesket er skapt i hans bilde til å forvalte skaperverket, til å tjene sin neste ved å følge Guds bud og formaninger og til å ære Gud ved å ta imot hans frelse. Mennesket står til regnskap for Gud. Gud har åpenbart sin vilje og sin frelsesplan i historien og ved sitt Ord gjennom profeter og apostler. Mennesket trenger tilgivelse og nåde. Gud har sendt Jesus Kristus til frelse for alle mennesker. Evangeliet er en gave som er tilgjengelig for alle

som tar imot ham i tro. Jesus kommer igjen og skal dømme levende og døde. Denne virkelighetsbeskrivelsen formidler et helhetssyn på livet.

Human-Etisk Forbund (HEF) har nylig vedtatt "Norsk humanistisk manifest 2006". Det avsluttes med følgende setning: "Humanister kjemper for livssynsfrihet, som inkluderer rettet til frihet *fra* religion." Det er denne friheten *fra* religion HEF selv prioriterer: "Humanismen er uten forestillinger om guder eller andre overnaturlige makter." "Tilværelsen har ingen forutbestemt mening; vi er frie til å skape mening og finne mål for våre liv," kan vi lese. Denne sekulær-humanistiske troen er uttrykk for et helhetssyn på livet, der gud er utelukket og alle religioner er menneskelige vrangforestillinger.

Relativisme fremmer ateisme

Det er tydelig for alle at kristen tro og sekulær-humanisme kolliderer. Sekulær-humanistene er ateister eller agnostikere. Det kan da virke overraskende at HEF jubler over en formålsparagraf som tilsynelatende sidestiller ulike religioner og livssyn. Årsaken er nok at HEF innser at religionen i dag lettere kan bekjempes med relativisme enn med ateisme. Den dogmatiske ateismens storhetstid er over. Ateismen vekker i dag liten begeistring. HEF har beskjeden oppslutning blant unge. Men troen på at det ikke finnes absolutte sannheter har fått sterk innflytelse i et postmoderne Vesten. HEF innser at relativismen undergraver alle religioner og derfor i praksis fremmer deres eget verdensbilde, som er "uten forestillinger om guder eller andre overnaturlige makter".

Ønsker norske foreldre dette? Det er betegnende at mens dagens formålsparagraf beskriver skolen som en hjelpeinstitusjon for hjemmet, er foreldreretten i realiteten fjernet i Bostad-utvalgets forslag. "Skolen skal samarbeide med heimen," heter det i en avsluttende setning i forslaget. Dette er ikke i samsvar med menneskerettene, der foreldrene både gis rett til å velge skole for sine barn og til å sørge for at barna blir oppdradd i samsvar med deres egen religiøse eller filosofiske overbevisning.

Statsoppdragelse til relativisme

Sterke politiske krefter arbeider nå for å innføre heldagsskole. Regjeringen prioriterer å skaffe barnehageplass for alle, og barn plasseres stadig tidligere i barnehagen. Målet er å få flest mulig voksne ut i arbeidslivet og å integrere innvanderne i norsk kultur. Kontakten mellom foreldre og barn minker jo mer barnehage og skole legger beslag på barnas tid. Når kirkens dåpsundervisning skal legges utenom skoletiden i konkurranse med idrett og andre fritidsaktiviteter, kan det bli vanskelig å samle barn og unge til kirkelig opplæring og tilbud i frivillig kristelig regi. Bostad-utvalgets målsetting baner vei for en omfattende statsoppdragelse til relativisme.

Dersom foreldreretten skal være reell i et pluralistisk samfunn, må foreldre med ulike religioner og livssyn sikres tilbud i barnehager og skole som ivaretar deres rett til å oppdrag sine barn i overensstemmelse med deres overbevisning. Det kan best løses ved at den offentlige skolen baseres på et trosgrunnlag som deles av et flertall i befolkningen, med alternative livssynsfag innen denne skolens ramme, kombinert med rik adgang til å opprette egne livssynskoler med statsstøtte. Dersom offentlige barnehager og skoler får en målsetting som Bostad-utvalget har foreslått, blir det desto viktigere å reise og drive frie kristne alternative skoler og barnehager i alle deler av landet.